

Atillâ Dorsay

HAYATIMIZI

DEĞİŞTİREN

FİLMLER

2020-2025

Remzi
Kitabevi

HAYATIMIZI
DEĞİŞTİREN FİMLER
(203 Filmle 2020-2025 Yılları)

ATİLLÂ DORSAY

*Hayatımızı
Değiştiren Filmler*

(203 Filmle 2020-2025 Yılları)

Remzi Kitabevi

HAYATIMIZI DEĞİŞTİREN FİLMLER (2020-2025) / Atilla Dorsay

© Remzi Kitabevi, 2025

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Korkut Akın

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2260-6

BİRİNCİ BASIM: Kasım 2025

Kitabın basımı 1500 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika No: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No. 77, Bağcılar-İstanbul

Sertifika No: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

Sunuş, **7**

Acı Gerçekler, **9**

Acıya Yer Yok, **9**

Adaletin Eli, **10**

Adu, **11**

Affedilmeyen, **12**

Amatör, **12**

Ambulans, **13**

Annette, **14**

Anora, **15**

Arınma, **16**

Arthur Rambo, **17**

Asteroit Şehir, **18**

Aşkın Bununla Ne İlgisi Var?, **19**

Atan Kazanır, **19**

Avcı Kraven, **20**

Ayrılış, **21**

Baba, **22**

Babil, **23**

Babygirl, **24**

Bad Boys: Ya Hep, Ya Hiç , **25**

Balina, **26**

Balkondaki Kadınlar, **27**

Ballerina, **27**

Baltalı Kız, **28**

Batı Yakasının Hikâyesi, **29**

Batman, **30**

Bayan Devrim, **31**

Becky'nin Gazabı, **32**

Belfast, **33**

Belki Evet, Belki Hayır, **34**

Beni Aya Uçur, **34**

Bergman Adası, **35**

5 Kan Kardeş, **36**

Beter Böcek, **38**

Bir Boru Hattı Nasıl Patlatılır?, **39**

Bir Düşüşün Anatomisi, **39**

Bir Gece, **40**

Bir Kadının Parçaları, **41**

Bir Skandalın Peşinde, **42**

Bizimle Başladı, Bizimle Bitti, **43**

Black Adam, **44**

Black Panther: Yaşasın
Wakanda, **45**

Bob Marley: One Love, **46**

Bonaparte, **47**

Boogeyman, **48**

Bridget Jones:
Onun İçin Çıldırıyor, **49**

Brutalist, **49**

Bugonia, **50**

Büyü de Gel, **51**

Büyük, Cesur ve Güzel Bir
Yolculuk, **52**

Canavar, **53**

Capone, **54**

Cennet Yolu, **55**

Cennete Bilet, **56**

Cevher, **56**

Charlie'nin Melekleri, **57**

Clifford: Büyük Kırmızı Köpek,
58

Creed 3: Efsane Devam Ediyor,
58

Cyrano de Bergerac, **59**

Çaykovski'nin Karısı, **60**

Çiğlık - 6, **62**

Çılgın Âşıklar, **62**

Çizmeli Kedi: Son Dilek, **63**

Çok Satanlar, **64**

Daima Seninle, **65**

Dalí Diyarı, **65**

Demir Pençe, **66**

Derisini Satan Adam, **67**

Dert Etme Sevgilim, **68**

Dilek, **69**

Doktor Strange: Çoklu Evren
Çılgınlığında, **69**

Dolunay Katilleri, **70**

Domuz, **72**

Dönüş, **73**

Dört Kız Kardeş, **73**

Dracula: Son Yolculuk, **74**

Drive My Car, **75**

Dublör, **76**

Dune: Çöl Gezegeni, **77**

Durgunsu, **79**

Dümensiz, **80**

Dünyanın Sonuna Üç Kilometre
, **80**

Elmaslar, **81**

Emeklilik Planı, **82**

En Sevdiğim Pastam, **83**

Encanto-Sihirli Dünya, **84**

Eternals, **85**

Evlen Benimle, **86**

Evrensel Dil, **87**

Exorcist: İnançlı, **87**

Fantastik Canavarlar:
Dumbledore'un Sırları, **88**

Fenike Planı, **89**

Ferrari, **90**

F1: Film, **91**

Flaş, **92**

Fransız Postası, **93**

Freddy'nin Pizzza Dükkanında
Beş Gece, **94**

Furiosa: Bir Mad Max Destanı,
95

Galaksinin Koruyucuları - 3, **96**

Geçiş, **97**

Geçmişe Dönüş, **98**

Gerçek Acı, **99**

Gladyatör 2, **99**
 Gözcüler, **100**
 Güller, **101**
 Gülümse 2, **102**
 Hâlâ Buradayım, **103**
 Hatır, **104**
 Hayalet Avcıları – Ürperti, **105**
 Hayali Arkadaşlar, **106**
 Hayaller, **106**
 Hayatta Kalan, **107**
 Her Şey, Her Yerde, Aynı Anda, **108**
 Hızlı ve Öfkeli 10, **109**
 Hurry Up Tomorrow, **111**
 Hüzün Üçgeni, **111**
 İç Savaş, **112**
 İntikam Vakti, **113**
 İyi Hemşire, **114**
 İyi Şanslar, Leo Grande, **115**
 Jeanne Du Barry, **116**
 Joker: İkili Delilik, **117**
 Joyland, **118**
 Jurassic World: Hakimiyet, **119**
 Kâbus Sokağı, **120**
 Kaçış, **121**
 Kadın Kral, **122**
 Kahraman, **123**
 Kaptan Amerika:
 Cesur Yeni Dünya, **124**
 Karate Kid Efsaneleri, **124**
 Kulübeye Tıkla, **125**
 Kuzeyli, **126**
 Küçük Deniz Kızı, **127**
 Kürtaj, **128**
 Kya'nın Şarkı Söylediği Yer, **129**
 Licorice Pizza, **129**
 Louvre Müzesinde Bir Gece, **130**
 Madame Claude, **131**

Maestro, **132**
 Mank, **133**
 Maria, **135**
 Masum, **136**
 Megalopolis, **136**
 Megan, **137**
 Minari, **138**
 Moonage Daydream-David
 Bowie, **139**
 Mufasa-Aslan Kral, **140**
 New York'ta Bir Gece, **141**
 Nil'de Ölüm, **142**
 Oh Kanada, **142**
 Omen: İlk Kehanet, **143**
 Oppenheimer, **144**
 Öğle Güneşinde Yıldızlar, **146**
 Pişmanım Ama, **146**
 Paralel Anneler, **147**
 Rekabet, **148**
 Renfield, **149**
 Resident Evil: Raccoon Şehri,
150
 Rüya Senaryo, **150**
 Saint Omer, **151**
 Sakın Ses Çıkarma, **152**
 Savaş Üstüne Savaş, **153**
 Sekiz Dağ, **154**
 Senden Başka, **155**
 Servet Operasyonu, **156**
 Sevgilim Kaç, **156**
 Siyah Kanarya, **157**
 Siyah Telefon, **158**
 Son Ana Kadar, **159**
 Son Çıkmaz, **159**
 Son Durak, **160**
 Springsteen: Hiçlikten Kurtar
 Beni, **161**

Stelios-Bekledim de Gelmedin,
162
 Subay ve Casus, **163**
 Suç Bende, **164**
 Suçlu, **165**
 Suçüstü, **166**
 Supernova, **166**
 Suzume, **167**
 Şans Eseri, **168**
 Şazam-Tanrıların Öfkesi, **168**
 Şeytanın Düşmanı, **169**
 Tam Bir Bilinmez-Bob Dylan,
170
 Tehlikeli Oyun, **171**
 Tori ve Lokita, **172**
 Tron Ares, **173**
 Uçak, **174**
 Undine, **174**
 Üç Bin Yıllık Bekleyiş, **175**
 Vahşi Gece, **176**
 Vahşi Topraklar, **177**
 Venom: Son Dans, **177**
 Vortex, **178**
 Wicked, **179**
 Yalnız Bir Evin Kahkahası, **180**
 Yandaki Oda, **181**
 Yeni Düzen, **182**
 Yetenekli Bay Cage, **183**
 28 Yıl Sonra, **184**
 Yola Devam, **185**
 Yukarı Bakma, **185**
 Yüzücüler, **186**
 Zavallılar, **187**
 Zindanlar ve Ejderhalar-Hırsızlar
 Arasındaki Onur, **189**
 Orijinal Film Adları Dizini, **190**
 Yönetmenler Dizini, **191**

Sunuş

1 985 yılından başlayarak beş yılda bir, o dönemin yabancı filmlerini ele alan kitaplar çıkardık: hiç aksatmadan... Böylece 1966'da başlayan kişisel ve profesyonel sinema eleştirmenliği hayatımda başka şeyleri (bu arada elbette yerli filmleri) de unutmadım. Ama yabancı filmler tüm dünya sinemasını kapsadığından, benim *Hayatımızı Değiştiren Filmler* adını verdiğim serim hep daha zengin oldu ve aynı ölçüde de ilgi gördü. 2025 sonbaharında çıkardığımız bu son kitap da umuyorum ki aynı ilgiyi görür.

Bu SUNUŞ da yine geçen yıllardan örnek alıyor. Ve ele alıp yazdığım onca filme o filmlerin yaratıcıları, konuları, ana temaları, sinemaya getirdiği (veya getiremediği) yenilikler, ortaya koyduğu değerler ve sürprizlerle yaklaşıyorum. Umarım başarırım.

Bu yılın başında yer alacak bilgilere geçelim. Önce Amerikan filmlerinin en başta geldiğini söylemek kaçınılmaz. Bunu İngiliz filmleriyle ayırma zorluğu karşısında belki *Anglo-Sakson Sinema* tabirini kullanmak akıllıca olabilir.

Böylece bu kitapta bu sinemadan gelen filmlere ve yönetmenlere bir bakalım. En ünlülerinden başlayarak... Önce tam üç filmle yer alan *Wes Anderson*... *Asteroid Şehir*, *Fenike Planı*, *Fransız Postası* gibi filmleri yapmak kolay mı?...

Ardından son beş yılda ikiye film yapanlar geliyor. *Darren Aronofsky*, *George Miller*, *Michel Franco*, *Pedro Almodovar*, *Kenneth Branagh*, *Ridley Scott*, *Guy Ritchie*... Dediğim gibi her ırktan var: Fransız, Alman veya Latin dünyası... Sonra birer filmle kalanlar geliyor. Bu elbette ayıp bir şey değil. Ama öylesine filmler ve onları yapan yönetmenler var ki... *Michael Bay*'den *Leo Carax'a*, *Florian Zeller*'den *Len Wiseman'e*, *Mia Hansen-Love'dan* *Gaspar Noe'ye*, *Spike Lee'den* *Tim Burton'a*... *Antoine Fuqua'dan* *Todd Haynes'a*, *Jaume Collet-Serra'dan* *Baltasar Kormakor'a*, *Elisabeth Banks'dan* *Joe Wright'a*... *Martin Scorsese'den* *Sam Rami'ye*, *David Gordon Green'den* *David Yates'e*, *Michael Mann'den* *Joseph Kosinski'ye*... *Barry Levinson'dan* *Maiwan'a*, *Guillermo Del Toro'dan* *Paul Thomas Anderson'a*, *Bradley Cooper'dan* *Claire Denis'e*...

Ve de... Köşede unuttuklarımız olabilir mi?... Bir *Christopher Nolan*, bir *Will Gluck*, bir *Russell Crowe*, bir *Danny Boyle*... Ya da -ikişer yönetmenle çekilmiş birçok filmde sonra- gerçek bir ortaklık sunan ikinin iyisi Dardenne kardeşler var. Uzun yıllar sonra hâlâ ayakta... Bir gizem kralı *M. Night Shyamalan*; bir en yüksek diplomalı *Francis Ford Coppola*; bir eşsiz müzik hastası *Pablo Larrain*... Sinemanın onca farklı zirveleri olan *Roman Polanski* veya *Woody Allen*... Uzun hayatlarını hâlâ sinemaya adanmış. Onlara ne demeli...

Ya da, çok özel ülkelere bakarsak... Örneğin *İran sinemasının yıldızları Panah Panahi, Ashgar Farhadi veya Maryam Moghaddin*... Ya da komşu Yunanistan'dan gelen *Yorgos Lanthimos veya Yorgos Tseberopoulos* imzalı başarılı çalışmalar...

Ayrıca türlere bir eğilirsek... Müzikaller var; en başa belki sinema tarihi boyunca en gösterişlisi olan *West Side Story – Batı Yakasının Hikâyesi*'ni koyarak... Ve ardından başkaları... *Belgesel* dalı hep vardır ve olacaktır. Belki sinemanın en cazip türü değil; ama insanlık tarihini bilip öğrenmek için çok önemli olan... Ya *canlandırma (animasyon)* türü? Hele bunun belki atası olan ve şu sıralar sanırım 100. yıldönümünü kutlayan *Walt Disney kurumu* bunun örneklerini vermeye devam ediyorsa... Bu yalnızca küçüklerin keyfi için mi sayılır?

Ve daha birçok film türü ele alınabilir: *tarihsel, kara-film denen gangster ve polisiye, korku ve dehşet ya da komedi denen vazgeçemediğimiz filmler*... Sinemanın zenginliği zaten bu türlerin çeşitliliğiyle beslenmemiş mi? Ve hep öyle olmayacak mı?

Ve şimdi coğrafyaya bakalım. Yani daha uzak ülkeler ve farklı ırklar... *Japonya, Kore, Kanada, Balkan ülkeleri*... Ya da o bitmeyen Marvel masalları... Hep herkesi ilgilendiren bir tema olan cinsellik ve eşcinsellik... Arada hâlâ ayakta olan başka konular... *Holocaust, yani Nazilerle zirveye çıkan ırkçılık*... (Ki bugün yok olduğunu söylemek mümkün mü?) Ya da Z kuşağına seslenen *Yapay Zekâ*'ya dayalı filmler... Ve yine birçok filmde olup hoşumuza giden bir şey: *içinde Türkiye ve Türkler olan filmler*... Daha ne istenir!...

İşte bu kitap tüm bunları içerecek. Ve sanıyorum o bitmeyen sinema tutkum, yazmak merakım ve bırakmadığım bunca yıllık tecrübemi gençlere bırakma kararım sayesinde, belki birkaç yıl daha sürecek. Birlikte görürüz!...

İngiliz siyahileri üzerine hayli özgün bir film

Acı Gerçekler ★★

(Hard Truths) / Yönetim ve Senaryo: Mike Leigh / Görüntü: Dick Pope / Müzik: Gary Yershon / Oyuncular: Marianne Jean-Baptiste, Michele Austin, David Webber, Tuwaine Barrett, Ani Nelson, Sophia Brown, Jonathan Livingstone, Jo Martin, Liewella Gideon / İngiliz filmi, 2025

Karşımızda farklı bir film var. Hemen tüm kadrosu siyahilerden oluşan bir dram-komedi karışımı. Ana kahramanı Patsy adlı içi geçmiş bir kadın... Sanki sürekli yakınmak, her şeyden şikâyet etmek, bir tür öfke kraliçesi hâline gelmek ana hedefi. En küçük şeyden sinirleniyor; habire haykırıyor; bir an bile rahat etmiyor. Hiç kimseye güvenmiyor; bağırıp çağırıyor. Sanki ana sloganı şu: Stres Stres, Stres... Londra'nın Patsy ve ailesinden oluşan bu siyahi cemaat, sanki ABD tarzı siyahilerden hayli farklı...

Ailesi de bu öfkeden nasibini alıyor. Kocasını Curtley ve 22 yaşındaki oğlu Moses ondan usanmışlar; ama ellerinden bir şey gelmiyor. Kız kardeşi, aynı zamanda kuaförü olan Chantelle bile ona engel olamıyor. Onun kızları, yani yeğenleri de Patsy'ye yavaşlıyor. Hele evden çıktığında, rastlaştığı yabancılar bile bu öfkeye şaşıp kalıyor. Doktoru da bundan nasibini alıyor!... O bağırırken, kocası sükûnetini bozmuyor; şişman oğlu Moses habire tıknıyor!... Bir gün annelerinin mezarına gittiklerinde biraz geçmişini anıyorlar. Ve Patsy sonunda "Herkes benden nefret ediyor" diye kendisini haşlıyor.

Patsy böylesine sevimsiz bir portre çizerken, sonunda içindeki tüm insanca kişiliği de döküyor. Kocasıyla sevdiği için değil, yalnız kalmaktan ürktüğü için evlenmiştir. Tüm dünyayla ilişkisi kopuk olan oğlu, yine onun için bir dramdır. Ve tüm bunlardan bilinçaltında kendisini sorumlu tutmaktadır. Bu hikâye bir tür "haklı huysuzluk" hikâyesidir. Ve de bu siyahi ırka radikal biçimde farklı bir bakış denemesidir. Sonuç olarak bir başyapıt değilse de, kendi içinde tutarlı ve farklı bir filmdir bu... Bir eleştirmenin dediği gibi "Bu film, her şeye sakın kalmanın sonucu olarak, son aşamasına ulaşmış bir yıkılış portresidir". Az şey mi bu?...

Bu değişik film, arada beyaz karakterler de içeriyor. Onlar da sonunda Patsy hanımın öfkesine teslim oluyorlar. Ama, koşturarak, Patsy hanım da bunca çabadan sonra içini boşaltıyor

ve çok daha sakın bir yaşama geçebiliyor. Ama nereye kadar?... Kestirmesi kolay değil...

Oyuncular gayet iyi seçilmiş ve oynamışlar. Özellikle Patsy'de Marianne Jean-Baptiste gerçek bir gösteri sunuyor. Onun yıllar önce yine aynı yönetmenin *Sırlar ve Yalanlar* filmiyle kariyerine adım attığını belirtiyim. Dick Pope'ın görüntüleri, hele finaldeki Londra sahnelerinde müthiş. Bu arada filmin bir yerinde Türkiye'den söz açılıyor: mutfağımız övülerek!... Ve de bir yerde Bashment müziğinden söz ediliyor. Üşenmeyip baktım. Bu Jamaica popüler müziğiymiş ve 70'lerden sonra dünyanın bir yöresinde popüler olmuş.

Elbette yönetmenini anmamak olanaksız. 1943 doğumlu İngiliz yönetmeni Mike Leigh, 70'lerde BBC TV'de çalışıyor; hemen sonrasında da sinemaya geçiyor. Özellikle 80'lerde *High Hopes – Büyük Umutlar*, *Naked – Çıplak*, *Secrets and Lies – Sırlar ve Yalanlar*, *Haddy-Go - Lucky, Another Year – Ömrümüzden Bir Sene*, *Mr. Turner* gibi filmlerle ün yapıyor. Acı Gerçekler onun son başarısı. Şimdilik...

Kendine özgü bir kara komedi ve şiddet sergilemesi

Acıya Yer Yok ★★

(Novocaine) / Yönetmen: Dan Berk, Robert Olsen / Senaryo: Lars Jacobson / Görüntü: Jacques Jouffret / Müzik: Lorne Balfe, Andrew Kawczynski / Oyuncular: Jack Quaid, Aber Midthunter, Ray Nicholson, Jacob Batalon, Betty Gabriel, Matt Walsh, Conrad Kemp, Evan Hengst / Paramount filmi, 2025

İşte hayli farklı olmayı seçen ve bunun için birçok açıdan çaba gösteren bir film... Bir noktaya dek hiç tanımadığımız bir yazar-yönetmen grubunun elinden çıkan, oyuncularını da yine pek tanınmayan film, özellikle ilk yarıda seyircisini avucunun içine alıyor. Ama sonradan aynı çekiciliği sürdürdüğünü söylemek zor...

Film sözlerinin alt yazıyla çevrildiği hoş bir şarkıyla açılıyor. ABD'nin San Diego kentinde yaşayan bir avuç insanı tanıyoruz. Bir bankada müdür yardımcısı olarak çalışan Nathan'ın şaşırtıcı özellikleri vardır. Suratı öylesine sempattir ki... Âdeta komiğe kaçan bir yüz... Yalnız yaşar; video oyunlarını, okumayı sever. Bir önemli özelliği vardır: hiçbir fiziksel acıya boğun eğmez. Daha doğrusu, hiç acı hissetmez!...

Ama sonunda aşkı tanır. Sherry adlı ve o da dört aydır bankada çalışan fıkır fıkır bir genç

kız, onu baştan çıkarır. Koruyucu aile yanında yetişmiştir; hayatı acılarla geçmiştir. Burada da acılar onu bulacaktır. Örneğin güzel bir turtayı Nathan'la paylaşamaz; çünkü beyefendi turtadan nefret etmektedir!... Üstelik içe dönük Nathan'ı çıplak yakaladığı bir anda, onun bedenini saran o dövmeleri görünce şaşırır. O beden sanki bir müze duvarına dönüşmüştür!...

Hiç beklenmedik bir Noel soygunu genç kızın kaderini değiştirir. Çünkü Sherry kaçırılmış ve rehine alınmıştır. Ona tekrar kavuşmak için Nathan elinden geleni yapar. Ve böylece filmin bambaşka bir yanı ortaya çıkar: insan bednine yapılan ve yapılabilecek her türlü işkencenin bile etkilemediği bir direnç kazanır Nathan... Artık perde bir korku tiyatrosu hâline gelmiştir. En sabırlı seyirciyi bile isyan ettirecek kadar. O fiziksel şiddete karşı insanın çıkılık atası bile gelir.

Evet, Novacoin... Yani belki tıbbi olarak, acıya duyarsızlık... Arada Nathan kimilerince o soyguna bizzat karışmış olmakla suçlanır. Ve kendisini temize çıkarmak için büyük gayret sarf eder.

Film dediğim gibi hayli özgün biçimde başlıyor; öyle de sürüyor. Noel Baba soygunu belki gördüğümüz en komik Noel soygunu sayılabilir. Ve filmin aksiyon-komedi niteliğini ortaya koyabilir. Ki buna kara-komedi de denebilir. Ama bir yerden sonra her şey aşırı hâle geliyor. Tıpkı Nathan'ın abartılı dövmeleri, geyikli kravatı, koluna saplanmış bıçağı çıkarması gibi...

Evet, işte böyle bir film... Arada başka ilginç karakterler de var. Örneğin 50 yıllık eşini yeni kaybetmiş bir siyahi adamın Nathan'a sürpriz dostluğu gibi... Ama sonuç olarak bir Noel mucizesiyle sonuçlanıp ruhlarımızı rahatlatırsa da, film birçok açıdan insanı irkiliyor, üzüyor, yüreğini incitiyor. Oyuncular, özellikle Nathan'da Jack Quaid ve Sherry'de Aber Midthunter gayet iyiler. Yani bir başyapıt değil; ama yine de göz atmaya değer bir film...

İyilikle kötülüğün bitmez savaşımına parlak bir bakış

Adaletin Eli ★★ ★★

(Red Right Hand) / Yönetmen: Eshom Nelms, Ian Nelms / Senaryo: Jonathan Easley / Görüntü: Johnny Derango / Müzik: Mondo Boys / Oyuncular: Orlando Bloom, Scott Haze, Andie MacDowell, Chapel Oaks, Garrett Dilahunt, Brian Geraghty,

James Lafferty, Mo Mac Rae, Daniel David Stewart / Magnolia Films yapımı, 2024

Yabancı eleştirmenler ayılıp bayılmamış olabilir... Ben kendi adıma bu filmi yalnız haftanın en iyisi değil, son günlerin de en iyilerinden biri saymaya eğilimliyim, açıklayabileceğim nedenlerle...

ABD'nin Kentucky eyaletinde geçen hikâye de önce tam bir erkeği tanıyoruz: uzun boylu, alabildiğine adaleli, bol saçlı-sakallı, en zor hareketleri rahatça yaptığı bir jimnastikle bedenini geliştirmiş bir eril güç timsali!... Onun kız kardeşini uyuşturucu merakından kaybetmiş, kendisi de eski bir alkolik olan Cash olduğunu öğreniyoruz. Alkolden hâlâ tümüyle vazgeçmemiştir; "İçmekten yorulduğum artık!" diye yakınır. Kardeşinden miras kalan çiftlikte dul kayınbiraderi Finney'le birlikte yaşamaktadır. Ve onun kızı, sevgili yeğeni Savannah onun da gözdesidir. Hikâye boyunca (ama en çok finalde) marifetleri ortaya çıkan cıvıl cıvıl bir ergen.

Burası Amerikan taşrasının tipik bir dekorudur. Din ve kilise cemaati birbirine bağlar. Vaz veren papaz Wilder ise herkesin gözdesi ve koruyucusu olur. O da eski bir "junkie", bir yasadışı serseriyken birden Tanrı'nın yolunu seçmiş ve kendisini iyiliğe adamıştır. Bir yerde daha çok Eski Ahit mensubu olduğunu ve böylece "Göze Göz, Dişe Diş" sloganını benimsediğini söyler. Zaten bu derin Amerika'da Tanrı, Aile ve Hayatta Kalma İçgüdü'sü, herkesin en çok saygı duyması gereken bir üçlemidir.

Peki ama, ya kötüler? Vardır elbette: hem de hayal bile edemeyeceğiniz sayıda ve güçte... Bu camianın başında ise, tuhaf biçimde, bir kadin vardır: yörede inanılmaz bir egemenlik kurmuş ve Büyük Kedi adıyla çağrılan... Bu kadının büyüleyici ve esir alıcı konuşma yeteneği kadar, temsil ettiği kötülük de zirve yapar. Tam o sırada kahramanımız Cash, kayınbiraderinin nasıl yaptıysa Büyük Kedi'ye inanılmaz biçimde borçlandığını öğrenir. Bu onun yaşamında karşılaştığı en büyük felakettir. Ve parçalanmış ailesinin acı anıları ve kendi öz yaşama gayreti içinde, bunu da çözümlmek zorunda kalacaktır.

Film sinemada şimdiye dek görülmemiş belki en kötücül dişi şeytan karakterini sunar: erkekleri de ihmal etmez: kolayca adam öldüren, her fırsatta can alan eril ve ürkünç varlıklar... Ama doğrusu hiçbirisi Büyük Kedi'yle aşık atamaz. Hele kendi eliyle kan-revan içinde

bıraktığı kişiler... Ki birini en sonunda emrindeki vahşi köpeklerle parçalatmaktan büyük zevk alır. Ama elbette böylesine kötülük cezasız kalmaz. Ve bu bize filmin belki en zalim sahnesiyle sunulur: Büyük Kedi, sevgili oğlu Zeke'nin aynı köpeklerin keskin dişleri arasında can vermesine tanık olunca... Yine sinemada görülmüş en şiddet yüklü sahnelerden biri...

Görüldüğü gibi, film tüm dinlerin, felsefelerin ve sanatların ana temalarından önde gelen birine dayalı: iyi ve kötünün bitmeyen savaşımı... Hikâyenin, Jonathan Easley tarafından sağlam biçimde yazılmış, bundan önce sadece 2018'de çektikleri *Small Town Crime-Küçük Kasaba Cinayeti* filmiyle tanınmış Eslom ve Ian Nelms kardeşlerce de gayet iyi sinemalaşmış olması filme değer kazandırıyor. Johnny Derango imzalı kamera, yumuşak ve kaygan kullanımıyla filme ayrı bir akışkanlık getiriyor.

Oyuncular da bence gayet iyi. Özlediğimiz iki büyük isim, Cash'da Orlando Bloom ve Büyük Kedi'de Andie MacDowell gerçekten de çok çok iyiler. Özellikle çok zamandır görmediğimiz MacDowell'in dişi şeytani, gelecek yılın Oscar'larında adaylık getirebilir. Kayınbirader Finney'de Scott Haze, küçük Savannah'da Chapel Oaks ve papaz-vaiz Wilder'da Garrett Dilahunt da rollerine iyi oturmuşlar. Yılın görülmesi gereken filmlerinden biri...

İnsan dramlarının birbirine karıştığı bir tür Afrika belgeseli

Adu ★★★★★

Yönetmen: Salvador Calvo / Senaryo: Alejandro Hernández / Görüntü: Sergi Vilanova Claudin / Müzik: Roque Baños / Oyuncular: Luis Tosar, Álvaro Cervantes, Anna Castillo, Mustafa Oumar, Miguel Fernandez, Jesus Carroza, Adam Nourru / İspanyol filmi, 2020

Öyle filmler vardır ki hiçbir türe girmez; dışardan bakınca hiçbir starı, hiçbir çekiciliği de yoktur. Ama küçük veya büyük ekranın karşısına geçip izlemeye başlayınca kanınız donar; yüreğiniz dağlanır; duygularınız ayaklanır. *Adu* işte bu tür filmlerden...

Film tümüyle Afrika kıtasında geçiyor. Ve bize üç ayrı hikâyeyi koşut biçimde anlatıyor. Sık sık buluşan ve birbirini sanki tamamlayan üç hikâyeden filmin başındaki ilki, kuzey Afrika'da, İspanya'ya ait olan bölgedeki iki büyük

kentten biri olan Melilla kenti sınırında geçiyor. Kenti Afrikalı göçmenlerden korumak için yapılmış yüksek duvarı aşmaya çalışanlardan biri olan Tatou, bir yerel polis tarafından öldürülüyor. Bu bir büyük suçtur: en azından çağdaş bir devlet olan İspanya'nın hukuku açısından... Ve polislerden Mateo, arkadaşının cinayetini ihbar etmek veya onu korumak arasında sıkışıp kalır.

Diğer hikâyeler

Bir ikinci (ve en dokunaklı) hikâye altı yaşındaki küçük Adu ve ablası Ali'ninkidir (Alike). Kamerun denen ülkenin inanılması zor bir yoksulluk ve şiddet içinde içeren sefil koşullarında yaşayan kardeşler, annelerinin öldürülmesinden sonra İspanya'da kalmış babalarına kavuşmak için yola çıkarlar. Yolda başlarına gelmeyen kalmayacaktır. Ama bazen çocuklar öylesine güçlü çıkarlar ki...

Son hikâye yine Kamerun'da İspanya adına görev yapan ve özellikle dişleri için vahşice öldürülen dev filleri korumaya kendini adanmış olan Gonzalo'nun öyküsüdür. O sırada isyancı, başına buyruk, içki ve uyuşturucu tutkunu kızı Sandra çıkagelir. Tüm bu haşın koşullar içinde, yüreği baba nefretiyle yaralı kızla babanın barışması mümkün olabilir mi?

Sanki bir Afrika belgeseli

Bu çok özel film, tümüyle bakılınca sanki karşımıza görkemli bir Afrika belgeseli gibi çıkıyor. Öykülerin içerdiği dramatik güçle daha da etkili kılınmış olarak... Kamerun, Nijerya, Kongo, Senegal, Moritanya, Fas ya gösteriliyor ya da en azından anılıyor. Ve sonuç olarak tüm kıtanın benzer bir sefaleti paylaştığı anlaşılıyor.

Elbette hoş şeyler de var. Örneğin Afrika'nın folkloru. Bir sahnede sadece bir davul eşliğindeki o kalabalık dans sahnesi gibi...

Ya da filmin bize filler üzerine verdiği ilginç bilgiler. "İki ayda dört fil" öldürülmesi nasıl matem nedeni oluyor... Ya da "ölü fil ceset midir, et midir?" tartışması... Bu arada vaktiyle ömrünü Afrika'ya, fillere ve gorillere adanmış olan bilim kadını Dian Fossey anılıyor.

Ayrıca o ülkelerin kimisinde Fransızca, kimisinde İngilizce, kimisindeyse İspanyolca konuşulmasındaki tuhaflık... Ya da şu sözler: "Afrika'nın sorunu ne? İşte şu: herkes kaçıyor. Doktorlar, hemşireler, mühendisler, ustalar... Ve de herkes aç!"

Göç olayının eriştiği boyutlar

Ve de dünya çapında konan şu teşhis: “2018 yılı içinde 70 milyondan fazla insan, daha iyi bir yaşam umuduyla evini terk etti. Bunların yarısı çocuklardı.”

Hikâyeye dönersek... İkinci yanda küçük Adu'nun yolda tanıştığı genç adam, bir kaçak olan Massar'ın himayesine girmesi... Ve de bu “ağabey”in onu kurtarmak için elinden geleni yapması. Bu arada bir başka bela olan çocuk tacizinden kurtarmak için, kendi “namus”unu feda etmesi.

Ve de o görkemli finalde, iki “kardeş”in denizleri aşarak verdikleri hayatta kalma çabası. Doğaya karşı verilen müthiş bir savaş... Düşünürken bile gözlerim doluyor!...

Netflix'te oynayan bu “müstesna” filmi görmeye çalışın.

Şerifi kim vurdu, niye vurdu?

Affedilmeyen ★★

(The Unforgivable) / Yönetmen: Nora Fingscheidt / Senaryo: Peter Craig, Hillary Seitz, Courtenay Miles / Görüntü: Guillermo Navarro / Müzik: David Fleming, Hans Zimmer / Oyuncular: Sandra Bullock, Vincent d'Onofrio, Viola Davis, Jon Bernthal, Linda Emond, Richard Thomas, Emma Nelson, Will Pullen, Aisling Franciosi / Amerikan filmi, 2021

Netflix'te gösterilen bu film nedense ilgimi çekti. Belki baçooyuncusu olan ve yıllardır görmediğimiz Sandra Bullock'u özlediğim için... Gerçekten de şu kısır dönemde hem sinema, hem de özel platformlar eski ve unutulmuş oyunculara öylesine sık yer verir oldular ki... Ne iyi...

Film, kimilerinin alayla yazdığı gibi sanki ünlü bir kovboy şarkısının adıdır: “I Shot the Sheriff – Şerifi Vurdum.” Gerçekten de hikâyenin kahramanı Ruth Slater, Seattle kentinde yerel şerifi vurup öldürmüş, bunun için tam 20 yıl hapse yatmış ve sonunda çıkmıştır. Ama bu “çıkış” kontrollüdür ve peşindeki siyahi memur sürekli olarak ona ne yapması ve ne yapmaması gerektiğini hatırlatmaktadır: haftalık buluşmalarda...

Ruth artık hayata küsmüş, suratı gülmeyi unutulmuş bir hüznün makinesidir sanki... Yine de iki iş birden bularak ayakta kalmayı dener. Bir yandan bir balıkhanede çalışır; öte yandan hapiste başladığı marangozluk işini pratikte uygulamaya başlar. En çok istediği şey ise hap-

se girdiğinde beş yaşında olan kız kardeşi Katherine, kısa adıyla Kate'i yeniden görmektir.

Ama bu kolay olmaz. Çünkü olaydan sonra kızı evlat edinen aile buna izin vermez. O ailenin de aynı yaşta bir kızları vardır ve piyano çalan romantik Kate, üvey kardeşiyle çok iyi dost olmuştur.

Öte yandan, öldürülen polisin iki oğlu da yıllar sonra babalarının serbest bırakılan katilini cezalandırmanın peşindedir. Özellikle biri... Tüm bu olaylar, bizlere bir kez daha son dönemin ABD damgalı filmlerinin tipik dekorunu getirir: Amerikan taşrasının kendine özgü uğursuzluğu!...

Kendi adıma, bu temelde polisiye filmi ilgi ve merakla izledim. Hele finale doğru giderek artan ve sonunda tam bir şok içeren çözümümü... Kara-film türünü en çok bu sürprizleriyle sevmez miyiz?... Ama baktım da imdb'de kesin bir ayırım var: ünlü eleştirmenler filmi tam anlamıyla harcamışlar; buna karşılık sinema-severler çok beğenmişler. Hem de nasıl överek ve birbirinden yüksek puanlar vererek... Bu arada o eleştirmenlere de iyice yüklenmişler. Ben kendimi hep eleştirmenlerden çok gerçek sinefil seyircinin arasında gördüğüm için, elbette onlara katıldım!...

Evet, Alman kadın yönetmen Nora Fingscheidt işin altından iyi kalkmış. Film boyunca makyajsız yüzünde kederi sanki somutlaştıran Sandra Bullock'u çok beğendim. İyi bir dönüş filmi çekmiş, yapımcılığı da yüklenerek... Yan rollerde Viola Davis, Vincent d'Onofrio gibi olgun oyuncular, gençlerdeyse özellikle Katie'de Aisling Franciosi ve kardeşi Emily'de Emma Nelson da çok iyiler.

Sonuç olarak, Sally Wainwright adlı yazarın ödüllü bir TV mini-dizisinden uyarlanmış bu film, diziye göre biraz özetlenmiş olsa da, başta Roger Ebert sütunu yazarı olmak üzere (filme sadece yarım yıldız vermiş!) o ukala eleştirmenleri değil, gerçek sinema sevdalılarını haklı çıkaracak bir yapımdır. Görmeye çalışın derim.

Bir amatörün büyük aşkı ve politik macerası

Amatör ★★

(The Amateur) / Yönetmen: James Hawes / Senaryo: Ken Nolan, Gary Spinelli, Robert Littell / Görüntü: Martin Ruhe / Müzik: Volker Bertelmann / Oyuncular: Rami Malek, Rachel

Brosnahan, Jon Bernthal, Evan Milton, Nick Mills, Tiffany Gray, Adrian Martinez, Kate Sumpter, David Mills, Laurence Fishburne / Fox filmi, 2025

Bir amatör acaba ne yapabilir; hayatta merak sardığı bir uğraşı profesyonelliğin sınırlarına bile yaklaştırmadan, hangi başarıyı nasıl elde edebilir?... İşte size bu değişik filmin açtığı merak yollarının en önemlisi. Elbette ardından başka temalar da geliyor. Biri dünya çapında bir büyük kavga ise, öbürü yürek yaralayan benzersiz bir aşk hikâyesi olmak üzere...

Charlie Heller aslında ABD'nin ünlü casusluk kurumu CIA için çalışmaktadır. Masum yüzü bu genç adam, zamanının çoğunu bilgisayarcının başında bilgi toparlamakla geçirir. Ki bunların hemen hepsi "top secret" bilgilerdir. Washington'daki evlerinde karısı Sarah'la mutlu-mesut günler geçirirler. Ama koca, bu saadet yuvası için biraz aşırı meşguldür. Nitekim Sarah onun bir işe koşamaması yüzünden kâğırlır ve bir çetenin elinde rehine olur.

Sonrası bir felakettir. Sarah artık hayata dönmeyecektir. Gerçi ben, seyirci olarak hep döneceğini umsam da!... Son derece karanlık sözüm ona yöneticilerin gözünde, Charlie'nin büyük kaybı önem taşımaz. Onlar ABD makamlarındaki yerlerini korumaktan başka bir çaba hiç göstermemişlerdir; bundan sonra da gösterecekleri yoktur. Charlie, Sarah'ın intikamını almaktan başka şey düşünmez. O korkunç çetenin katillerini birer birer vurmak, artık baş hedefidir. Bu arada görmeye gittiği bir kadının psikiyatr hayattaki en büyük hedefini sorduğunda şöyle der: "Karımı öldürenleri teker teker bulup öldürmek isterim."

Ama bu özel dertler ve kişisel sorunların yanı sıra, büyük devlet ABD tüm dünyaya el atmadan vazgeçmez. Tıpkı bugünün Trump'ı ve şürekası gibi!... Böylece hikâyemiz dünyanın dört bir köşesinde kendisine yeni dekorlar arar durur. Washington'dan Londra'ya, Rusya'dan İspanya'ya, Romanya'dan Sırbistan'a, Roma'dan Prag'a, Paris'ten Marsilya'ya, Madrid'den Moskova'ya... Bu arada elbette Türkiye ve İstanbul da gözde bir mekân olmakta gecikmez. Gece manzaraları ve bambaşka güzellikleri... Hatta bir yerde işin içine "eski Ermeni istihbaratı" bile girer!...

Ve yer yer gerçekten unutulmaz sahneler... Örneğin bir yüzme havuzunda çıkıp gelen ölüm... Veya gökyüzündeki dron saldırıları... Ama filmin en unutulmaz yanı, baştan sona

görülme de perdede hep egemen olan o büyük aşktır. Charlie'nin büyük aşkı...

Ve de ilginç bir oyuncu kadrosu. Başroldeki Rami Malek bir Amerikan oyuncusu olarak tanınıyor. Asıl kökenlerini bulamadım. 1981 doğumlu oyuncu en çok Freddie Mercury'yi canlandırdığı *Bohemian Rhapsody* ve de *Mr. Robot* adlı TV serisiyle tanınıyor. Bu filmin hemen tümünü sırtında taşıdığı söylenebilir. Diğer tanınmış oyuncu ise eskilerden siyahi Laurence Fishburne. Filmdeki ilginç kişiliği, Charlie'nin eğitimini yüklenmiş Henderson / Hendo, gerçekten rahatlıkla izleniyor.

Ve böylece bu film, bol İstanbul sahnelerinin ve dünya turunun yanı sıra, belki en çok umutsuz aşk öyküsüyle izlenmeyi hak ediyor.

Bir ambulansın içine sığan tüm bir insanlık

Ambulans ★ ★ ★

(Ambulance) / Yönetmen: Michael Bay / Senaryo: Chris Fedak / Görüntü: Roberto di Angelis / Müzik: Lorne Balfe / Oyuncular: Jake Gyllenhall, Yahya Abdul-Mateen 2, Eliza Gonzales, Garrett Dillahunt, Keir O'Donnell, Jackson White, Olivie Stambouliah, Colin Woodall, Moses Ingra / Warner Bros filmi, 2022

Ambulans'ı dünyada ilk gösteren ülkelerden biri Türkiye olacak. Bu nedenle, imdb'de gerçi şimdiden 10 üzerinden 8'lik bir not almış. Ama hakkında yazılmış tek bir eleştiri veya okur görüşü mevcut değil. Bu açıdan benim yazacaklarım da belli bir "bekâret" içeriyor, haberiniz olsun!...

Film 2005 yılında çekilmiş bir Danimarka filminden alınmış, onun iki yazarı da jeneriklerde zikrediliyor. Ama sanırım o filmi fersah fersah aşmış olmalı. Çünkü son dönemde gördüğüm en iddialı filmlerden ve en parlak aksiyonlardan biri.

Elbette bunda yönetmen Michael Bay'ın da rolü var. Sinema hayatına bir sürü müzik videosuyla başlayan sanatçı, 90'lardan itibaren büyük bütçeli, parlak kitle filmlerine geçti. Şöyle bir hatırlarsak: *The Rock – Kaya*, *Armageddon*, *Pearl Harbor*... *The Island – Ada*, sonunda 5 filme ulaşan *Transformers* serisi, 6 *Underground*. Bu film ve ardından birçok projeye adım atmış bile...

Film, biri siyahi iki çocuğun çok sevimli ilişkisiyle açılıyor. Sonradan onların iki üvey kardeş olduklarını anlıyoruz: savaşlardan madalyalarla dönmüş siyahi Will Sharp. Ki eşikle birlikte, büyük bir ameliyat gerektiren bir hasta-

lığa yakalanmış küçük kızlarına çare arıyorlar. Ve yıllar sonra karşılaştığı kardeşi, karanlık ve kirli işlerin peşindeki Danny.

Will kardeşine açıldığında, onda ummadığı bir öneri alıyor. Danny bir ekip kurmuştur ve amacı, Los Angeles'teki bir bankayı soyarak, inanılmaz bir servet (32 milyon dolar!) kaldırmaktır. Will'den istediği, bilinen cesaretini ve şoförlük ustalığını kullanarak soyguna yardımcı olmasıdır. Böylece payını alacak ve ailesine gereken yardımı sağlayacaktır.

Ama, bu tür filmleri izleyenler bilir, hiçbir şey planlandığı gibi gitmez. Ve sonunda ekip, çalınmış parayla birlikte dev bir ambulans arabasının içine sığır. Yanlarında ağır yaralanmış gencecik bir polis ve onu hayatta tutması için yanlarına aldıkları bir kadın ajan da vardır. EMT (evrensel bir ambulans servisi) çalışanı olan ve elinden hayli doktorluk da gelen...

Doğrusu 2 saat 15 dakikalık filmin ilk yarım saati, o inanılmaz hareketliliği içinde beni neredeyse uyuttu!... Devamlı hareket hâlinde bir/birkaç kamera, ona eşlik eden yine yerinde duramaz, fıkır fıkır bir müzik... Los Angeles'i lüks gökdelenlerden kıyı-köşedeki gecekondu benzeri yapılara komple bir ziyaret... İnsanı yoran, ancak göz ucuyla izlenebilir bir aksiyon.

Ama sonrasında film geliyor. Birçok açıdan... Öncelikle entrika katmanlaşıyor, kıvrımlara kavuşuyor; bitmeyen, ama giderek aşamaları daha da zorlanan bir tempoya geçiyor. Ve bu arada karakterler beliriyor; hikâyenin içerdiği insanlık öğeleri değer kazanıyor; seyirci kendi kendine yanıtlamadığı sorular sormaya başlıyor.

Ve evet, L.A.'in içinde ve çevresinde yaşayan o takip, sinemada görülmemiş bir görselliğe kavuşuyor. Entrika ilerledikçe 10 yılda 38 banka soymuş (ve yakalanamamış!) azılı bir suçlu olduğu ortaya çıkan Danny'yle olmaz bir naifliği, bir tür çocuksuluğu olan Will, film boyunca kavgayı sürdürüyorlar. Peşlerindeki sayısız arabadan kaçan dev ambulans, o amansız takibe karşın, içinde yaşanan büyük insan dramına mekân oluşturuyor.

Ve baş kadın karakter Cam (Camille), peşindeki arabalar ve tepesindeki helikopterlere rağmen, ambulansın içindeki polise bir ameliyat gerçekleştiriyor. Telefonla gerçek doktorlardan yardım alarak... Aletler yetmediğinde saç tokasını çıkarıp kullanarak... Ve olayı duyurduğu polis arabaları "Dikkat... Kardeşimiz ameliyat oluyor!" diyerek hızlarını azaltıyorlar.

İnsan hayatına saygının örnek bir uygulaması. Ve tümüyle görmelere seza bir bölüm...

İçinde otoriter komiserleri, cesur yürekleri, özveri sahibi kadınları olduğu kadar gay bir çifti de barındıran bu uzun ve karmaşık hikâye, sonuç olarak aksiyon türünün gerçekten doyurucu bir örneği. Ve belki ekrana gelmiş en sürprizli banka soygunu.

Roberto di Angelis'in kamera çalışması, Lorne Balfe'nin müziği doyurucu. Oyunculardan özlenen Jake Gyllenhal'in Danny'de, ilk kez müşerref olduğumuz Yahya Abdul-Mateen 2'nin Will Sharp'ta, Eliza Gonzales'in Camille'deki oyunları da kusursuz denebilir.

Bir başka "modern başyapıt" yaratma çabası

Annette ★★

Yönetmen: Leos Carax / Senaryo: Ron Mael, Russell Mael / Görüntü: Caroline Champetier / Müzik: Ron Mael, Russell Mael / Oyuncular: Adam Driver, Marilou Cotillard, Simone Helberg, Devyn McDowell, Angele / Fransız-ABD yapımı, 2021

2021 Cannes festivalinin açılış filmi olan Annette şimdi karşımıza geliyor. Yıllarca –1970'ten beri– bu festivali hayli sadık bir seyirci olarak izlemiş, ama son yıllarda gidememiş ve sanırım artık gidemeyecek bir sinefil olarak, filmi merakla izledim.

Ama sonucun hayli büyük bir düş kırıklığı olduğunu söylemeliyim. Roger Ebert sitesine yazan bir yazarın dediği gibi "I don't know what Annette is, except that it's Annette, and that it's unique/Annette'in ne olduğunu bilmiyorum. Sadece Annette olmanın dışında... Ve bu da benzersiz bir şey".

Bana gelince... Baştan söyleyeyim: galiba artık Cannes'a gitmeyeceğim. Buna da hiç üzülmeceğim. Bence bu festival sırf yenilik ve çarpıcılık uğruna bambaşka bir yöne gidiyor. Bundan önceki yıl da Titane adlı o korkunç film de büyük sükse yapmış değil miydi?... Benim yine burada sonuna dek zor dayandığım bir garabet örneği olarak!...

Evet, Annette... Bir büyük gösteri olarak açılan filmde mizah ustası, stand-up'çı ve sunucu Henry Mc Henry durmadan konuşuyor: "Gösteri sırasında nefes alınmasına izin verilmeyecektir" ya da "Merak ettiğiniz sahne için sabredin lütfen" diyerek... Los Angeles'in Santa Monica semtinde, dünyaca ünlü Henry kalabalık

seyircisiyle karşılıklı bir absürt ve grotesk ilişki kuruyor. Birkaç kişilik kadın korolar eşliğinde...

Araya Ann Defrasnoux giriyor: aslında bir opera şarkıcısı, ama her tür şarkı da söyleyebilen... Ve ikisi sahnede başlayıp birleşmeyle biten bir ilişki yaşıyorlar. Birden aşk!... Aradıkları belki de buydu... Ama bu tam bir paparaziler çağı. İki ünlünün buluşması, bu görseleliğe dayalı filmdeki TV ekranlarını dolduruyor. Hep oyuncuların farklı bir ışıktaki ve farklı renklerde saptanan o kalabalık ve sadık seyircilere karşı, Henry örneğin şöyle yakınıyor: "Artık bana hiç mi gülmüyorsunuz!"

Ve arada beklenen/ya da hiç beklenmeyen konuk geliyor: Annette adlı bebekleri... Önce bir mekanik bebek gibi, sonrasında insan olma işaretleri vererek... Ama buna rağmen bizim için hep bir mekanik kukla kalarak... Ve dolayısıyla filmin hiçbir anında, gerçek bir çocuğun getireceği dokunaklı bir kimliğe bürünemedi... Giderek büyüyen Annette, ikilinin hayatına yeni yollar açıyor.

Leos Carax 1960 doğumlu bir Fransız yazar-yönetmeni. 80'lerde başladığı sinemada *Mauvais Sang – Kötü Kan*, *Köprü Üstü Âşkları*, *Paula X*, *Holy Motors – Kutsal Motorlar* gibi bir avuç filmi var. Az, ama her biri kendine göre ilginç. Bu filmiyse belki en cüretkâr olanı sayılabilir.

Film hiçbir biçimde kolay izlenebilir bir entrika sunmuyor. Sözlerin yerini sesler ve melodiler alıyor: ama benimsenip yüreğe yerleşecek cinsten değil. Bu yüzden, en modern yanıyla bile bir müzikal denemesinden söz edilemez oluyor. Bu aslında iki yanı da yıkacak bir tutkunun öyküsü mü?... Star sisteminin çıkmazlarına mı eğiliyor?... Ya da ölümcül bir erkeksilik tasviri mi?... Hiç görülmemiş bir baba-kız ilişkisi mi?... Ya da perdenin ardında gerçek bir katilin olduğu bir kara-film mi?... Hepsine giden, ama bir ana yolda birleşemeyen biçimci bir film...

Böylesine aşırı bir entellektüelleştirme çabası, sonunda umulan duygusalılık tohumlarının büyümesine fırsat vermiyor. Hiçbir biçimde... Bir başka yazarın dediği gibi: "Stilizasyon nerede bitip bir hikâye anlatımı nerede başlıyor, anlamak mümkün değil!"

Böylece canlı ya da mekanik bebek Annette, çokluk babasıyla birlikte tüm dünyayı geziyor: İspanya'dan İsveç'e, Fransa'dan ABD'ye... Ve büyük kitleler büyük mekânlarda havada uçup duran bu sanki oyuncak bebeği alkışlıyor!...

Eşinin kaybindan sonra, onu çokluk yakın dostu ve yardımcısına emanet edip kendisini kulluplerden sokaklara sarhoş olarak atan Henry'nin çocukla da ilişkisi giderek sağlıksızlaşıyor. Ve finale doğru bir büyük trajediye dönüşüyor. En son *Quiet – Sessizlik* yazılı bir büyük panonun önünde...

Filmin senaryosu gibi müzikleri de Spark Kardeşler'ce yaratılmış: Ron ve Russell Mael ikizler... Ann rolünü oynayan ve gerçekten özlediğimiz Marion Cotillard'a opera sahnelerinde sesini soprano Catherine Trotman vermiş. Ama diğer bölümlerde kendisi söylüyor. 1975 doğumlu Cotillard hayli verimli çalışmış, özellikle de 2008 yılında en iyi oyuncu Oscar'ını almıştı: Fransız Diva'sı Edith Piaf'ı canlandırdığı *La Môme – Kaldırım Serçesi* filmiyle... İngilizce dışında bir dille bu ödüllü alan sayılı oyuncuların biri olarak. Biri de 1960 yılında *La Ciociara – Kızım ve Ben*'le alan Sophia Loren'di.

Adam Driver ise son derece kendine özgü uzun suratı ve çoğu zaman içine girdiği emekçi kılıklarıyla rolüne cuk oturmuş. Aslında o da en azından *Marriage Story* filminde şarkı söylemişti. Burada da söylüyor. Ama dediğim gibi, şarkıların hiçbirisi akılda kalacak cinsten olmadığı için, bunun önemi de yok!... Driver bir ara *Ape of God – Tann'ın Maymunu* takma adıyla sahneye bir boksör kılığında da çıkıyor. Filmin garipliklerinden bir başkası...

Sonuç olarak, film beni açmadı. Ama hayranları da var. Ben, dedim ya, yalnız bu filmi değil, artık Cannes'ı da genç meraklılarına bırakıyorum. Yeni, farklı, çarpıcı, araştırmacı bir sinemaya sırtımı çevirdiğim için değil. Son günlerde üzerine yazdığım o türden birçok filmi düşünün lütfen... Ama bence bunun da bir sınırı var, olmalı!... Ve bu aşırı iddialı, ama kof Cannes şaheserleri artık durmalı!...

Altın Palmiye'li, bol seks ve ırk kavgası içeren bir film

Anora ★★

Yönetim ve Senaryo: Sean Baker / Görüntü: Drew Daniels / Müzik: Matthew Heaton-Smith / Oyuncular: Mikey Madison, Mark Eidelstein, Paul Weisman, Lindsey Noamington, Emily Welder, Vincent Radwinsky, Luna Sofia Miranda, Sofia Carnabucci, Anton Bitter / Universal filmi, 2024

Cannes şenliğinde Altın Palmiye almış bir film... Elbette ağzımızın suyunu akıtma-

ya aday... Doğrusu bu büyük ödülü tam olarak hak edip etmediğini söylemek kolay değil. Ama yine de son haftaların en iyilerinden olduğu söylenebilir.

Anora –ki kendisinin Ani diye çağrılması– New York’un Brooklyn semtindeki dünyaca tanınmış seks kulüplerinde strip-tease ve “direk dansı” yapıp tüm bedenini teşhir ederek, önüne gelen erkeği tavlayarak ve utanma denen hissi hiç duymaksızın hayatını kazanan bir genç kızdır.

Birden karşısına gayet yakışıklı bir genç adam çıkar. Ivan Vanya adlı bu adam bir erkeğe bağlanmayı aklına bile getirmeyen Ani’yi tavlalar. Ve hoş bir evlenme teklifinden sonra, iki âşık evlenirler. Tüm bu sahneler büyük ustalıkla çekilmiştir ve kadın bedeni olabilecek en tahrik edici biçimde karşımıza gelir.

Ve iki gencin seks âlemleri sürer. Böylece hayli çıplak vücut görürüz!... İkisi de değişik pozisyonları dener, kimi zaman da “acele seks” yaparlar. İkisi de 20’lerinin başındadır. Ani bundan iyi para kazanmayı becerir; hatta yanında yeterince olmayan birine ATM’den para çektirir!... Ivan’ın bir derdi Rus kökenli olması ve bu yüzden tipik bir aksanla konuşmasıdır. Zaten onu ustalıkla oynayan Mark Eidschtein’in aslen Rus olması filme inandırıcılık kazandırır.

Ama Ivan’ın ailesi bir başkadır. Bir Rus oligarkıdır o baba... Nikolai Zaharov. Ve eşiyle birlikte oğullarının bu “fahişe” ile evlenmesine karşıdır. Ona bol para vermeyi de göze alırlar: 10 bin dolarlık!... Yeter ki sevgili oğullarını özgür bıraksın ve Las Vegas’ta, hep açık duran bir kilisede yasalarla göre yapılan o düğünü iptal etmeyi kabullensin...

Oysa Ani, Ivan’a gerçekten tutulmuştur. Ve ayrılmaya hiç niyeti yoktur. Uzun filmin (138 dakika) hayli uzun bir bölümü de onun Ivan’ı aramasıyla geçer. Hatta bir ara tam bir çığlık koparma krizi yaşar. Çok etkileyici bir sahne... Ama bulduğunda karşısında aynı Ivan olacak mıdır acaba?... O genç ve tutkulu âşığın yerini içki ve uyuşturucuyla doldurmuş bir zavallı almışsa ne olacaktır?... Yeniden kendini bulup bulmayacağı filmin merakla beklenen sonuçlarından biridir.

Filme kimi Ortodoksluk bölümleri vardır. Kilise sahnesi, Ortodoks duası gibi... Babanın has adamları da başta Toro ve Igor olmak üzere, Rus aile hesabına çalışırlar. Tam bir savaşır bu... Seks sorunlarıyla başlayıp din ve ırk so-

runlarına ulaşan ve kendi inançları doğrultusunda gelişen... Araya Rus Ermenileri de girer: Ermenistan başkenti Erivan’ı da anarak... Ve ırklarını savunurlar. Bunlar isimlerinden (ve şivelerinden) anlaşıldığı gibi gerçek Ermeni’dirler ve filmin otantikliğine katkıda bulunurlar

Finale doğru o uzun mahkeme sahnesi tam bir komedidir sanki... Hukuk ve adalet kolayca ayaklar altına alınır. Bu arada Ivan’ın inatçı annesi de ilginçtir. Benim çok Fatoş Güney’e benzettiğim... Ayrıca sevgili Ferzan Özpetek’i andıran bir oyuncu da var.

Ve yine çok hoş bir sahne... Kar yağarken arabada yapılan seks... Öylesine yağıyor ki, kentin ortasında bir çift düzüşürken, gelip-göçen farkına bile varmıyor!... Filmin gayet hareketli bir kamerası var. Drew Daniels’in elinden çıkma... Sean Baker, yönetimle, senaryoyu gayet iyi kotarmış. Oyuncularda elbette Anora’da Mikey Madison, harika bir oyun vermiş. Yan oyuncular ise iyi seçilmiş. Örneğin o Ermeni’ler hem oyunları, hem konuşmalarıyla tam bir gerçeklik duygusu sağlıyor. Son haftaların en iyi filmi bence...

Hristiyanlık temeli üzerine bir gerilim

Arınma ★★

(Immaculate) / Yönetmen: Michael Mohan / Senaryo: Andrew Lobel / Görüntü: Elisha Christian / Müzik: Will Bates / Oyuncular: Sydney Sweeney, Álvaro Morte, Simona Tabasco, Benedetta Porcaroli, Dera Romano, Giulia Heathfield DiRenzi, Giampiers Judica / ABD-İtalya ortak yapımı, 2024

Yine bir “korku filmi”. Ama dinsel bir temele oturan... Bu tür filmler sinema tarihinde ilgi görmüştü. Ünlü *Exorcist – Şeytan* serisi, başta *Rosemary’s Baby* kimi Roman Polanski filmleri, M. Night Shyamalan filmleri, Dario Argento filmleri, *Omen-Kehanet* serisi... Elbette bunlara bizim o cinli-perili filmlere merak sarmış kimi yönetmenlerimiz de eklenebilir!... Ki onlar, andığım filmlerin çoğunun temel aldığı Hristiyanlık çerçevesine oturan filmlere özenerek, bu tür inançlara hiç yer vermemiş İslam anlayışına bel bağlamaya çabalar dururlar. Elbette başarıya ulaşmadan...

İşin en tuhafı filmin çok yakında izlediğimiz *Omen – İlk Kehanet* filmine benzerliği... Öyle ki sanki aynı hikâye yeni kalıplarla sunuluyor. Yine ABD’de dinsel eğitim almış bir rahibe İtalya’ya geliyor. Cecilia adlı bu çok ilginç yüz-

lÜ kadın orada, yani dininin asıl ülkesinde ve onun manevi büyüğü Papa'nın kentinde, yeneden tüm o dinsel yaşamla buluşuyor. O "yeni çömezimiz" diye anılıyor; şahane kilise mekânlarından büyüleniyor; dil sorununu çözümlenmekte ise biraz zorlanıyor. Böylece "Sorella Cecilia" olarak garabetlere tanık oluyor: haç şeklinde bir masada yemek yemek; tabanına kızgın demirle haç basılan insanlara ya da çamaşır asmaktan yenecek tavukları bıçaklamaya, neler de neler...

Ve de daha 7 yaşındayken yaşadığı dramı hatırlamak: gördüğü korkunç kâbuslardan birinde: buzun altında boğulmaktan nasıl kurtulduğu... Bu arada birden cinselliği konu ediliyor, bu konuda büyük bir baskı altında kalıyor. Nedeni sonradan anlaşılıyor: çünkü o hamile kalmıştır. Ve doğuracağı çocuk belki de Hristiyanlık açısından büyük önem taşıyacaktır.

İşte böyle bir film... Finalin ne olduğunu söylemek istemem. Ama geçerken, bu finalin filmin belki en zayıf ve çözülemez yanı olduğunu düşündüğümü de belirteyim. Gebeliğin süresi olan 9 aya yayılan ve üçer aydan üç bölüm içinde sunulan hikâyeye, sonuç olarak pek görül-meye değer sayılmaz.

Ancak ilginç oyuncular ve kimi kolay unutulmayacak birkaç sahnesi de var. Oyuncu deyince özellikle Cecilia'da bu tür rollere alışık olduğu yazılan Sydney Sweeney; rahip Tedeschi'de (benim yer yer Kadir İnanır'a benzettiğim) Álvaro Morte veya çılgın rahibe Gwen'de Benedetta Porcaroli hayli iyiler.

Cezayirli bir çiftte-kimliklinin tuhaf macerası

Arthur Rambo ★ ★ ★

Yönetmen: Laurent Cantet / Senaryo: L. Cantet, Fanny Burdino, Samuel Doux / Görüntü: Pierre Milon / Müzik: Chloe Thevenin / Oyuncular: Rabah Nait Oufella, Antoine Reinartz, Alexandra Yermak, Anne Alvaro, Sofian Khammes, Bilal Chegrani, Laetitia Kerfa / Fransız filmi, 2021

Ekranlara gelen bu Fransız filmi çoktandır özlediğimiz bir kültürü bize hatırlatıyor. Ve bir zirve oluşturmaya da kendine özgü yapısı ve temalarıyla görülmeyi hak ediyor.

Film, bir yerinde yazmasa da, gerçek bir olaydan yola çıkıyor. 2017 yılında Fransa'da bir arkadaşıyla birlikte yazdığı iki romanla ünlenen Mehdi Meklat'ın öyküsü. Cezayir kökenli Meklat, daha önceleri bambaşka bir isimle yaz-

dığı tweet'lerin birden ışığa çıkmasıyla, romanlarıyla elde ettiği başarının tam tersini yaşamıştı. O tweet'lerin içerdiği, romanlarıyla hiç ilişkisi olmayan ırkçı, Yahudi ve de İslam karşıtı, eşcinsellik ve aynı ölçüde kadın düşmanı mesajlarıyla kendisini büyük bir saldırının ortasında bulmuş ve hayatı kaymıştı.

Film bu hikâyeyi hayli yüksek düzeyde bir sinemayla anlatıyor. Arthur Rambo kahramanımızın o mesajlarda kullandığı takma isimdir. Asıl adı Karim D'dir, Çıkarma adlı romanı büyük ilgi görmüş, sayısız baskı yapmış, film yapma teklifi almıştır. Hatta bizzat kendisinin yönetmesi gibi parlak bir öneriyle birlikte... Ve gittiği sayısız partiler, onu Paris'in gece hayatının da içine atmıştır.

Ama sonunda o daha önceki hakaretler dönemi birden ışığa çıkıyor. Arada imza günleri için tüm ülkeyi dolaşan, özel bir TV edinen ve aşk durumu da hayli iyi giden bu Cezayirli yakışıklı genç adam, birden kendisini sayısız düşmanla çevrili buluyor. Fransa'nın zaten Cezayir'le ve İslam'la ilgili zaman zaman zaman yaşadığı bunalım dönemleri sanki onun kişiliğinde diriliyor; ülkedeki güncel göç ve göçmen sorunları ayağa kalkıyor. Kendi TV'si bile artık onu kabul etmez oluyor. Kitabında hayatlarını anlattığı annesi ve kardeşi de bu felaketten paylarını alıyorlar. Ama onu çok seven kardeşi, her şeye karşın Karim'i savunmaktan vazgeçmiyor. Filmin en dramatik çelişkilerinden biri...

Elbette Karim kişiliği tartışmaya açık. Tıpkı gerçek modeli Mehdi Meklat'ın olduğu gibi... Bu ilginç Cezayirli aslında o mesaj dönemindeki önyargılarının adamı mı?... Yoksa sonradan edindiği has gözlemci ve yazar kimliği mi daha ön planda?... Bir diğer deyişle, aslında hangisi gerçek Karim?... Bunu söylemek zor. Belki insanoğlunun içindeki o büyük kargaşanın, o çelişkiler yığının bir yansıması bu, sonuç olarak...

Evet, filmde dendiği gibi "bir tweet, bir nefes". Modern iletişimde çok dikkat etmek gerekiyor: atılan bir tweet, kamuoyuna yansıyan bir deyiş, ters düşen bir yorum insanın başını öylesine belaya sokuyor ki... Bizde en son Gülşen hikâyesinin gösterdiği gibi...

Filmin özellikle Paris'le ilişkili çok güzel bölümleri var. Tüm o partiler; o unutulmaz metro bölümü; o az, ama etkili cinsellik sahneleri... Rabah Nait Oufella denen genç oyuncunun filme büyük katkısı var. Teknik açıdansa sık sık ekrana yansıyan –ve getirtici firmanın (Bir Film)

özenle çevirdiği– mesajlar insanı biraz yoruyor. Bunun filme yaptığı katkı da bence tartışılabilir. Filmin son Cannes şenliğinde gösterilip büyük alkış aldığını da hatırlayalım.

Yönetmen Laurent Cantet 1961 doğumlu. 1990'larda başladığı sinemada *Resources Humaines – İnsan Kaynakları*, *Time Out*, *Heading South – Güneye Doğru*, *Entre les Murs – Sınıf*, *The Workshop – Atölye*, *Ithaca'ya Dönüş* gibi filmleriyle ilgi çekmişti. Uzunca bir sessizlikten sonraki bu filmi belki onun en iyisi sayılabilir.

**Bir büyük ustan
fazlasıyla şaşırtıcı bir film**

Asteroid Şehir ★★

(*Asteroid City*) / Yönetmen: Wes Anderson / Senaryo: Roman Coppola, Wes Anderson / Görüntü: Robert D. Yeoman / Müzik: Alexandre Desplat / Oyuncular: Jason Schwartzman, Scarlett Johansson, Tom Hanks, Jeffrey Wright, Tilda Swinton, Bryan Cranston, Edward Norton, Adrien Brody, Liev Schreiber, Hope Davis, Steve Park, Rupert Friend, Steve Carell, Matt Dillon, Willem Dafoe, Margot Robie, Jeff Goldblum / Amerikan filmi, 2023

Wes Anderson dönüyor. 1990'ların ortalarında başlayan sanatçı sinema tarihine art arda *Tenenbaum Ailesi*, *Moonrise Kingdom*, *Büyük Budapeşte Oteli*, en son 2021'de *Fransız Postası* gibi filmler armağan etmişti. Üzerlerine uzun ve övücü yazılar yazdığım, birbirinden özgün filmlerdi bunlar...

Sanatçı, son filminde özgün olmanın sınırlarını hayli zorluyor. Ve sinema tarihinin en görkemli kadrolarından birini içeren bu filmiyle âdeta birçok şeye meydan okuyor. Dolayısıyla şimdiden yılın en farklı karşılanan filmlerinden biri oldu. Aylıp bayılanı da var; ağzına geleni söyleyeni de...

Doğrusu özgün sanatçıları kısıtlayan bir zihniyetten ben de hoşlanmıyorum. Ama bu filmi –belki– sevebilmek için en azından bir-iki kez daha görmek gerekirdi... Şu hâliyle benim için çözülmemiş bir bulmaca gibi duruyor.

Film *Last Train to Sacramento* adlı çok sevdiğim şarkıyla açılıyor. Ve unutmadan söyleyeyim: kapanışı da yine gençliğimden kalma çok sevdiğim *Freight Train* adlı şarkıyla oluyor. Önce siyah-beyaz bir açılış: Bryan Cranston tarafından... Ve filmin takdimi. Ardından birkaç “act”; yani (bir tiyatro oyunundaki gibi) perde... Yine bir ara, dönemin 1955 yılı olduğuna dair bir ipucu veriliyor.

Karşımıza “Nüfus: 87” yazılı bir levha geliyor!... Amma tenhaymış yahu diyorsunuz... Ve değişik tempolarda gidip gelen bir kameranın usta işi kaydırmaları... Alabildiğine özgün bir estetiğe ulaşmaya çalışmış ve doğrusu bunu başarmış bir film... Amerikan taşrasında, yan yana veya art arda sunulmuş simgesel yapılar. Ve her şey için tümüyle pastel, sanki neşeli renklere başvurulmuş...

Tüm bunlar belli bir egzotizm veya eksantrizm yaratıyor doğrusu... Arada bir deprem olur gibi oluyor. Ama bunun günün malum modası değil, sadece yakınlarda yapılan “atom bombası testi” olduğu anlaşıyor!... Bu arada yörede bir “karantina” ilan etme girişimi oluyor. Ve ortalık daha da karışıyor.

Bu arada perdede neler olmuyor ki... Perde kâh genişliyor, çifte ekrana dönüşüyor. Bazen de yeniden siyah-beyaza dönüşüyor. Araya aileler giriyor: anneleri yeni ölmüş 4 çocuklu bir aile örneğin... Başkahraman sayılabilecek Augie Steenback'in ailesi... En büyükleri olan Woodrow öylesine hınzır ve akıllı ki... Sonra, çöl gibi bir doğada bir açılış yapılıyor. Işık oyunları, tuhaf müzikler, beklenmedik danslar... Arada şöyle bir laf: “Uykuya dalmazsanız, uyanamazsınız!”... Ve sürpriz, bir eşcinsel ilişki: birden öpüşmeye başlayan iki erkek!...

Daha ötesi, bu film biraz da uzayın esrarına el uzatıyor. Hikâyede bir “alien-yaratık” var ve o, geri kalan kısmın tersine, bir canlandırma sinemasıyla veriliyor!... Peki ama, tüm bunlar ne anlatıyor; bu kadar oyuncu hangi karakterleri canlandırıyor, neyi nasıl temsil ediyor?... O sürrealist diyaloglar neye hizmet ediyor?... Bu kendine özgü, sanki uzaydan gelmiş bir mizah... Sanki yeni bir *Alien – Yaratık* filmi...

Doğrusu ben her şeye karşın ortada (“absürt” de olsa) bir hikâye olmasını isterdim. Yoksa onca oyuncuyu niye işe aldınız ki?... Scarlett Johansson, Tom Hanks, Jeffrey Wright, Tilda Swinton, Bryan Cranston, Edward Norton... Adrien Brody, Liev Schreiber, Hope Davis, Steve Carell... Matt Dillon, Willem Dafoe, Margot Robie, Jeff Goldblum... Hepsine yazık değil mi?... Başrolde gözükken Jason Schwartzman (Augie Steenback'i oynuyor) belki bu filmle dikkat çekerek ün yapacak. Ama diğerlerine yazık olmadı mı?... Daha beteri, onlar için sinemalara koşacak bizlere de yazık değil mi?

Velhasıl Anderson bu kez beni (ve sanırım çok kişiyi) memnun etmedi. Gelecek filmi bekleyelim...

2020

Son Yılların Özenle Seçilmiş Filmleri

Bu seride her beş yılda bir, izlediğim dünya sineması filmlerini yazıyorum. Bu kez yine son beş yıldan birkaç yüz film var. Ama ne yıl!... Akla gelecek her türde film ve unutulmaz yönetmenler...

Woody Allen, Pedro Almodovar, Wes Anderson, Michael Bay, Leos Carax... Damien Chazelle, Francis Ford Coppola, Claire Denis, Ashgar Farhadi, David Fincher... Michael Mann, George Miller, Gaspar Noe, Roman Polanski, Guy Ritchie... Martin Scorsese, Paul Schrader, M. Night Shamalayan, Dennis Villeneuve, David Yates... Ve daha kimler...

İyi okuma dileklerle...

2025

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2260-6

9 789751 422606

KDV'den muaf